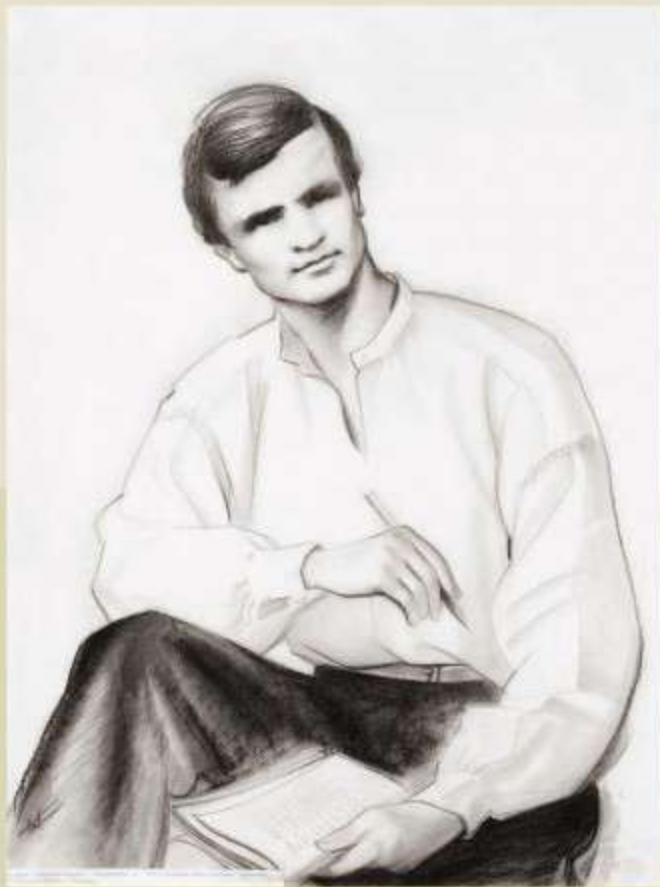

Anykščių smėliakalnis Antano Baranausko „Dainų dainelės“ reginyje

Antanas Baranauskas. 1953
Dail. Telesforas Kulakauskas. A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko
memorialinis muziejus

Kalnai ant kalnų, é ant tų kalnų
Kalnai ir maži kalneliai.
Tenai Lietuva per amžius buvo,
Kaip sako mūsų seneliai. (...)

Ant smėliakalnių, ant piliakalnių
Ažuolai švęsti kerėjo,
Ir tie dievaičiai, kuriuos žemaičiai,
Kuriuos lietuviai turėjo.

Antanas Baranauskas, Dainu dainelė, *Rinktinė*,
sudarė ir parengė Rūta Šepetytė, Vilnius:
Baltos lankos, 2001, p. 15

„A. Baranausko lyriko pradžia – „Dainu dainelė“, kuri yra tarsi visos jo kūrybos branduolys. M. Miškinis yra sakęs, kad šiame kūrinyje A. Baranauskas toks pat originalus kaip K. Donelaitis „Metuose“. Įdomus epinio ir lyrinio kūrinio sugretinimas originalumo požiūriu. Jau esame kalbėję apie šio kūrinio ryšį su „senųjų žodeliais“, su senosios Lietuvos vizija. Su senomis dainomis, su senųjų žodeliais poeto santykis ypatingas: ne poetinių priemonių perėmimas, ne stilizavimas, o tarsi įėjimas į pačią kūrybos dvasią, jos pratęsimas. M. Miškinis yra pastebėjęs, kad „Baranauskas pasakoja dainuodamas, todėl „Dainu dainelė“ nepasiduoda „taisyklingai“ perskaitoma: skaitant dainuotiniai kirčiai nustelbia gramatinius, skaitymas pereina į recitaciją ir sukelia norą dainuoti.

„Tokios aukštos Lietuvos dar niekas nėra matęs. Šiose eilutėse ji mažiausiai trijų keturių „aukštų“: kalnai, ant tų kalnų kiti kalnai, ant jų vėl kalnai, o ant šitų kalnų dar maži kalneliai. Pirmą sykį mūsų poezija pasijuto turinti antrą matavimą, pajėgianti mąstyti apie kraštą ne tik į plotį, bet ir į aukštį. Todėl cituotas eilutes, matyt, reikia suprasti kaip žodžio pastangas nupiešti ne tiek geografinį, kiek dvasinį Lietuvos

„(...) Baranauskas visas skęsta tokiuose meilės, amžinybės, kitaip sakant, religiniuose vaizdiniuose. Iš Baranausko galima ištraukti visas lietuvių poezijoje vartotas idėjas – ir tautinio atgimimo, senovės ir rojaus... begales niuansų. Baranausko galybė slypi kosminėj pasaulėjautoj... Kaip Čiurlionio.“

Sigitas Geda, *Man gražiausias klebonas – varnėnas*,
Vilnius: Vyturyš, 1998, p. 150–151

„Taisyklingas“ skaitymas užmuša jos dvasią. Iš to matyti, kad poetas, prieš užrašydamas „Dainu dainelę“ tekstą, ją dainuote išdainavo. Nenuostabu, kad platūs liaudies sluoksniai priėmė „Dainu dainelę“ kaip savo kūrinį ir dainavo tokia gaida, kurią daro privalomą jos „savotiškas“ kirčiavimo būdas“. Šioje įžvalgioje mintyje ypač pabrėžtina „pasakojimo dainuodamas“, „skaitymas pereina į recitaciją“. Esame užsiminę, kad tas ypatingas atlikimo būdas gali sietis su labai sena tradicija. Kartu šiame kūrinyje tarsi užfiksuotas pradinis lyrinio kūrinio išeities taškas: „Dainu dainelę, savo giesmelę...“

Viktorija Daujotytė, A. Baranauskas lyrikas, *Tautos žodžio lemtys: XIX amžius*, Vilnius: Vaga, 1990, p. 132

peizažą, duoti tautos istorinės patirties reljefą, kur kaip kalnai vieni ant kitų auga amžiai, pripildyti nesunaikinamo ir niekuo nepakeičiamo laisvės ir laimės siekimo“.

Justinas Marcinkevičius, Štai kas yra „mes“, *Literatūra ir kalba XIX. Antanas Baranauskas*, Vilnius: Vaga, 1986, p. 32